

Ustawa

z dnia ... 2023 r.

o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym

Art. 1. W ustawie z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 823) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 2 ust. 4 po pkt. 3 dodaje się pkt 3a w brzmieniu: „3a) śląską;”;
- 2) w art. 24 ust. 1 pkt 2 po lit. g dodaje się lit. ga w brzmieniu: „ga) dwóch przedstawicieli mniejszości śląskiej,”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie

1. Cel i potrzeba wydania ustawy

Celem nowelizacji ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 823, dalej: „ustawa”) jest nadanie społeczności Ślązaków statusu mniejszości etnicznej. Cel projektu zostanie zrealizowany dwuetapowo: przez zmianę art. 2 ust. 4 ustawy, w myśl której społeczność Ślązaków zostanie dopisana do katalogu mniejszości etnicznych, oraz przez zmianę art. 24 ust. 1 pkt 2 ustawy, który poszerza skład Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych o dwóch przedstawicieli śląskiej mniejszości etnicznej.

Proponowane zmiany w ustawie odpowiadają jej przedmiotowi, który został określony w art. 1 ustawy. Pozwolą one więc na regulację spraw związanych z zachowaniem i rozwojem tożsamości kulturowej społeczności Ślązaków, a także jej bardziej efektywną integracją z resztą społeczeństwa polskiego.

Zgodnie z art. 2 pkt 3 ustawy mniejszość etniczna to grupa obywateli polskich, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją;
- 3) dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji;
- 4) ma świadomość własnej historycznej wspólnoty etnicznej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę;
- 5) jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat;
- 6) nie utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.

Społeczność Ślązaków spełnia wszystkie wymienione kryteria.

Według danych podanych przez Główny Urząd Statystyczny na podstawie wyników Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań z 2011 r. liczba osób deklarujących wyłącznie narodowość śląską wynosi 375 600 osób, natomiast liczba osób deklarujących narodowość śląską razem z inną, drugą narodowością, wynosi 471 100

osób. W sumie liczba deklaracji narodowości śląskiej wyniosła 846 700 osób, co stanowi zdecydowaną mniejszość wobec 36 522 200 osób, deklarujących narodowość wyłącznie polską. Potwierdzają to również najnowsze dane Głównego Urzędu Statystycznego z kwietnia 2023 r. przedstawiające wstępne wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 r. W oparciu o nie liczba deklaracji narodowości śląskiej wyniosła 585 700 osób¹.

Kultura, tradycja i język członków Ślązaków w istotny sposób odróżniają się od kultury dominującej w kraju (kultury polskiej). W śląskich domach po dziś dzień kultywowane są tradycje i obrzędy charakterystyczne wyłącznie dla społeczności Ślązaków. Są to przykładowo obrzędy religijne (postać Dzieciątka przynoszącego prezenty w okresie Bożego Narodzenia), szczególne przywiązanie rdzennej ludności do niektórych aspektów życia codziennego (śląska tradycja górnicza) czy niektóre potrawy, które przygotowuje się i spożywa wyłącznie w dni świąteczne (np. moczka w okresie Bożego Narodzenia). W tym miejscu należy także podkreślić odmienność kuchni śląskiej od kuchni polskiej, która w zdecydowanie większym stopniu jest podobna do kuchni czeskiej, austriackiej czy niemieckiej. Dowodem na to może być także lista regionalnych produktów, które zdobyły certyfikat chronionego oznaczenia geograficznego.

Język śląski to język należący do grupy lechickiej języków zachodniosłowiańskich. Przyjmuje się, że dzieli się on na 9 regionalnych dialektów, wraz z licznymi odmianami (gwarami) w obrębie województw śląskiego (część górnośląska) i województwa opolskiego. Pierwsze dowody na istnienie języka śląskiego, jako mowy innej od tych występujących w krajach ościennych znaleźć możemy w rozdziale „Rocznice i zobowiązania klasztoru kanoników regularnych św. Augustyna w Żaganiu” w „Kronice opatów żagańskich do 1616 r.”². Tam też znajduje się relacja jednego z opatów – Ludolphusa Saganensisa – który zwraca uwagę na problemy w zrozumieniu mowy rdzennych mieszkańców ziemi śląskiej, a ich język określa mianem: „ligwa Sleziana [...] ydeoma Saganese” co oznacza „język śląski

¹ D. Szałtys, *Wstępne wyniki NSP 2021 w zakresie struktury narodowo-etnicznej oraz języka kontaktów domowych*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023.

² L. Saganensis, *Catalogus abbatum Saganensium; Rocznice i zobowiązania klasztoru kanoników regularnych św. Augustyna w Żaganiu; Catalogus episcoporum Nyssensium (do Jana IV Hoffmanna, 1427-1451); Kronika opatów żagańskich do roku 1616*, <https://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/95682/edition/89887> [dostęp: 13.03.2023].

odmiany żagańskiej”. Bezpośrednie dowody na istnienie lokalnych odmian śląszczyzny w swojej archaicznej formie pisemnej znaleźć można w liście Ambrożego Szklorza z Olesna z 1574 r. czy w tekście: „Placz a Narzykani Predykantuw ze Slonska wygnanych w Namyslowskim kragu”³ z 1654 r. Jednakże współczesny język śląski najmocniej rozwinął się na przełomie XX i XXI wieku. Dzięki staraniom środowisk regionalistów śląskich w 2007 r. język śląski otrzymał normę językową ISO 693-3 wraz z kodem „SZL”⁴. W 2009 r. zespół do standaryzacji języka śląskiego (złożony z aktywistów, pisarzy oraz twórców śląskich pod przewodnictwem prof. dr hab. Jolanty Tambor z Uniwersytetu Śląskiego) doprowadził do przyjęcia i ustandaryzowania ogólnych reguł pisowni języka śląskiego, które w 2010 r. za pośrednictwem działań popularyzatorskich stowarzyszenia „Pro Loquela Silesiana – Towarzystwa Kultuwowania i Promowania Śląskiej Mowy” zostały wydane jako „Gõrnoślõnski ślabikõrz”⁵ – elementarz do nauki zmodyfikowanego alfabetu łacińskiego służącego do zapisu języka śląskiego, a określanego mianem „Ślabikõrzowego szrajbõnku”. Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. językiem śląskim w kontaktach domowych posługuje się 529,4 tys. osób⁶. Najnowsze dane Głównego Urzędu Statystycznego z kwietnia 2023 r. dotyczące wstępnych wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r. podają, że językiem śląskim w kontaktach domowych posługuje się 457,9 tys. osób⁷.

Społeczność Ślązaków aktywnie dąży do zachowania języka, kultury oraz tradycji. Na terenie historycznego Śląska funkcjonuje wiele podmiotów, które zajmują się aktywizacją rdzennej ludności w obszarach związanych z utrzymaniem i rozwojem języka śląskiego (Pro Loquela Silesiana), organizacją wydarzeń kulturalnych (Ślõnskõ Ferajna, Demokratyczna Unia Regionalistów Śląskich), aktywizacją społeczności lokalnej (Ruch Autonomii Śląska, Związek Aktywistów Śląskich, Uotwarty Ślũnsk), wspieraniem twórców tworzących w języku śląskim (Stowarzyszenie SWAT) czy promocją historii Ślązaków (Stowarzyszenie Opowiadamy). Ślązacy zrzeszają się

³ A. Szklorz, *Placz a Narzykani Predykantuw ze Slonska wygnanych w Namyslowskim kragu*, <https://sbc.org.pl/dlibra/publication/43934/edition/40728/placz-a-narzykani-predykantuw-ze-slonska-wygnanych-w-namyslowskim-kragu?language=pl> [dostęp: 13.03.2023].

⁴ SIL International, (bez daty). ISO 639-3, <https://iso639-3.sil.org/code/szl> [dostęp: 13.03.2023].

⁵ M. Syniawa, *Ślabikõrz niy dlõ bajtli*, Chorzów, Pro Loquela Silesiana, 2010. ISBN 978-83-62349-01-2.

⁶ G. Gudaszewski, *Struktura narodowo-etniczna, językowa i wyznaniowa ludności Polski - NSP 2011*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015.

⁷ D. Szałtys, *Wstępne wyniki NSP 2021 w zakresie struktury narodowo-etnicznej oraz języka kontaktów domowych*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023.

również w partiach regionalnych (Ślonzoki Razem, Śląska Partia Regionalna), a także potrafią wspólnie działać ponad podziałami na rzecz realizacji wyższych celów (porozumienie śląskich organizacji „Ślonsko Sztama” w kontekście współpracy na rzecz kampanii informującej o Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2021, a także wobec proponowanego projektu). Ślązacy posiadają również swoje instytucje kulturalne, które zajmują się promocją i kultywacją tradycji śląskiej. Doskonałym przykładem takich instytucji może być działalność Teatru Śląskiego i Teatru Korez, których sztuki częstokroć traktują o codziennym życiu Ślązaków, ukazują dawne śląskie zwyczaje, a także normalizują użycie języka śląskiego w przestrzeni publicznej (np. „Mianujom mie Hanka”, „Cholonek”). W obszarze kinematografii Ślązacy również mają swoje dokonania. Od początku lat 90 XX wieku powstały filmy (np. „Kiedyś będziemy szczęśliwi”, „Grzeszny żywot Franciszka Buły”) i seriale częściowo lub w całości zrealizowane w języku śląskim, opisujące najczęściej żywot samych Ślązaków z uwzględnieniem tradycji oraz kultury śląskiej. Język śląski obecny jest także w przestrzeni wirtualnej. Pojawiają się profesjonalne tłumaczenia gier komputerowych przełożonych na język śląski (np. Euro Truck Simulator 2). W sieci funkcjonują blogi i kanały w serwisie YouTube z materiałami w języku śląskim. Od 2018 roku działa opiniotwórczy portal internetowy wachtyrz.eu, w którym istotna część materiałów publikowana jest po śląsku.

Na przestrzeni ostatnich 10 lat bardzo mocno rozwinęła się śląska literatura: pojawiły się przekłady dzieł literatury światowej (np. „Mały Książę”, „Opowieść wigilijna”, „Nowy Testament”) na język śląski, a także książki różnych gatunków pisane w języku śląskim (np., „Bojki Fojermana” S. Neblika czy „Kōmisorz Hanusik” M. Melona).

Za pośrednictwem śląskich organizacji pozarządowych oraz instytucji publicznych na Śląsku organizowane są liczne konkursy popularyzujące wiedzę o regionie wśród dzieci i młodzieży (np. „Olimpiada wiedzy o Górnym Śląsku”, „Silesia Incognita”), jak i zachęcające do używania języka śląskiego w piśmie (np. coroczne ogólnośląskie dyktando im. Ondry Łysohorskiego).

Społeczność Ślązaków jest świadoma swoich związków kulturowych z poprzednimi pokoleniami Ślązaków oraz na przestrzeni wieków, tym samym zachowując kontinuum kulturowe sięgające kilku wieków wstecz. Pierwsze wzmianki

o narodzie śląskim rozumianym jako zbiorowość kulturowo odrębną od zbiorowości ościennych (np. Czechów czy Polaków) wyraźnie pojawiają się w dziełach z XVI wieku. W 1531 r. wybitny śląski humanista i uczyony – Anzelm Eforyn – w liście do Erazma z Rotterdamu podpisał i określił się samodzielnie słowami: „Twój i swój własny Anzelm Eforyn. Ślązak, nie Polak”⁸. W dziele autorstwa kronikarza Sebastiana Münstera pt. „Kozmografia česká” z 1554 r. znaleźć możemy opis ówczesnego Wrocławia, przedstawionego jako „miasto narodu śląskiego” (dosłowny cytat: „Wratislaw toto miasto národu slezského”⁹). Natomiast w 1571 r. w Wittemberdze opublikowana została praca śląskiego teologa i historyka Joachima Cureusa pt.: „Gentis Silesiae Annales”¹⁰, której tytuł w tłumaczeniu na język polski brzmi: „Historia narodu śląskiego”. Rozwój świadomości narodowej we współczesnym jej ujęciu pojawił się u Ślązaków (podobnie jak u większości narodów Europy Środkowej) wraz z wybuchem Wiosny Ludów. 7 kwietnia 1849 r. na łamach „Dziennika Górnośląskiego” znany artysta i działacz społeczny, Jan Gajda opublikował „Odezwę do ludu górno-szląskiego”¹¹, w której nawoływał do utworzenia Ligi Śląskiej – organu zabiegającego o ochronę tożsamości śląskiej i reprezentowania interesów Ślązaków na arenie międzynarodowej. Wyraźną odrębność kulturową Ślązaków od narodu polskiego akcentował również śląski poseł na Sejm Pruski – Friedrich Wodiczka z Gliwic – który w 1847 r. podczas dyskusji dotyczącej wspólnotowości Ślązaków z narodem polskim zastrzegł „Co innego Polacy, a co innego Ślązacy”. W późniejszych latach dążenia Ślązaków do uznania ich narodowości oraz języka w oczach innych narodów Europy były dostrzegane również przez samych Polaków. Polski lingwista i badacz dialektów języka śląskiego, Lucjan Malinowski w autorskich „Listach z podróży etnograficznej po Szląsku” z 1869 r. dostrzega kulturową odmienną Ślązaków: „Od ludności polskiej ościennych krajów, zwłaszcza w granicach, lud śląski stroni”¹². Inne spostrzeżenia, ukazujące stosunek lokalnych urzędników Cesarstwa Austriackiego (w obrębie którego znajdował się

⁸ Encyklopedia Powszechna Kieszonkowa, z. 10, nakł. i druk Noskowskiego, Warszawa 1888; zob. Z. Zielonka, *Śląsk, ogniwo tradycji. Rozważania o historii i kulturze*, Katowice 1981, s. 161.

⁹ S. Münster, *Kozmografia česká*, Tiskárna severinsko-kosořská, Praga 1554.

¹⁰ J. Cureus: *Gentis Silesiae Annales Complectentes Historiam De Origine, Propagatione Et Migrationibus gentis [et] recitationem praecipuorum euentuum, qui in Ecclesia [et] Republica vsq[ue] ad necem Lvdovici Hungariae [et] Bohemiae regis acciderunt : Contexti Ex Antiquitate Sacra Et Ethnica, Et ex scriptis recentioribus*, Wittenberga 1571.

¹¹ J. Gajda, *Odezwa do ludu Górno-Szląskiego* w: *Dziennik Górno-Szląski*, Bytom 1849.

¹² J. Pośpiech, S. Sochacka, *Lucjan Malinowski a Śląsk. (Działalność śląskoznawcza, teksty ludoznawcze)*, Opole 1976.

fragment Górnego Śląska) wobec tożsamości śląskiej, zanotował znany polski działacz narodowy Paweł Stalmach, który w swoim pamiętniku z 1910 r. opisuje sytuację, która miała miejsce w obwodzie cieszyńskim w 1851 r. „Działo się to z początkiem 1851 r. Prezydentem sądu obwodowego w Cieszynie był Lipka, sam Cieszyńianin, który usilnie występował przeciw polskiemu językowi i próbował utworzyć dziwaczny język za piśmienny śląski. [...]. Pewien urzędnik zaproszony na egzamin zażądał stanowczo, aby tam nic polskiego nie było, iż na Śląsku nie są Polacy ale Ślązacy”¹³. Początek XX wieku i polityczne następstwa I wojny światowej to działania śląskich działaczy narodowych, zmierzające do formalnej ochrony kulturowej Ślązaków wobec tarć pomiędzy odrodzoną Rzeczpospolitą Polską a Republiką Weimarską. 9 grudnia 1918 r. w Kędzierzynie (dziś Kędzierzyn-Koźle) ówczesne śląskie organizacje zawiązały polityczne porozumienie, zmierzające do osiągnięcia pozwolenia ze strony zwycięskich mocarstw na utworzenie niezależnej i neutralnej Republiki Górnos Śląskiej pod egidą Ligi Narodów. Jednakże brak politycznej woli na szczeblu międzynarodowym zaprzepaścił te plany. Późniejsze lata to okres plebiscytu, podział Górnego Śląska, a następnie wybuch II wojny światowej i wcielenie prawie całego obszaru historycznego Śląska w granice Polskiej Republiki Ludowej po 1945 r. Pomimo represji, które groziły za deklarowanie tożsamości śląskiej, jak i za posługiwanie się językiem śląskim w przestrzeni publicznej w każdym z tych okresów, tj. od 1921 do 1945 r. w dokumentacji prowadzonej przez Międzysojusznicy Komisję Plebiscytową („Nationalité: Oberschlesier” w paszportach wydawanych przez MKP na obszarze trwania plebiscytu), aparat państwowy III Rzeszy czy też administrację PRL („Według raportu milicji strzeleckiej aż 50% ludności miejscowej uważało siebie za Górnos Ślązaków, czyli ani Niemców, ani Polaków” w: Bernard Linek, *Polityka antyniemiecka na Górnym Śląsku w latach 1945-1950*, Opole 2000) figurują świadectwa istnienia narodowości śląskiej, jak i języka śląskiego. W 1940 r. w ramach przeprowadzonego przez III Rzeszę spisu narodowego, narodowość śląską w Rejencji Katowickiej zadeklarowało 157 057 osób (6,78%), a korzystanie z języka śląskiego 288 445 osób (12,45%). W tym miejscu należy jednak podkreślić, że naziści prowadzili celową politykę wynaradawiania Ślązaków, gdyż deklaracje górnos Śląskie (Oberschlesier) dodawane były do zbioru osób narodowości niemieckiej. Podobna sytuacja miała miejsce z

¹³ E. Grimm, P. Stalmach, *Paweł Stalmach: jego życie i działalność w świetle prawdy*, Cieszyn 1910.

deprecjonowaniem języka śląskiego. Okres II wojny światowej (i związane z nią następstwa) doprowadziły do gwałtownego zahamowania, a wręcz prawie całkowitej likwidacji (etnocydu) tożsamości śląskiej, na co składały się przymusowe wywózki ludności rdzennej w głąb ZSRR, fizyczna eksterminacja ludności w obozach pracy na Śląsku, rugowanie języka śląskiego w przestrzeni publicznej, przymusowe zmiany imion, czy też system oceny zaufania społecznego i trudności w korzystaniu z usług publicznych. W wyniku wyżej wymienionych zmian Ślązacy jako społeczność etniczna przetrwali w największej liczbie we wschodniej części Górnego Śląska. Po przemianach ustrojowych w 1989 r. stopniowo zaczęły pojawiać się organizacje i stowarzyszenia zabiegające o rewitalizację języka śląskiego oraz ochronę i rozwój kultury śląskiej w strukturach demokratycznego państwa prawa. Współcześnie Ślązacy są coraz bardziej świadomi swojej historii i podejmują polityczne działania mające na celu zapewnienie należytej ochrony względem ich kulturowego dziedzictwa. Tylko na przestrzeni ostatnich 15 lat Ślązacy podjęli próby uznania ich za mniejszość etniczną (obywatelski projekt z 2014 r.) oraz języka śląskiego za język regionalny (poselskie projekty: dwukrotnie posła Marka Plury w 2010 i 2012 r. oraz dwukrotnie posłanki Moniki Rosy 2018 i 2020 r.).

Kultura i tożsamość śląska obecna była od wielu wieków na terytorium, które aktualnie znajduje się w granicach Rzeczypospolitej Polskiej. Pokazują to roczniki statystyczne, prowadzone od ponad 100 lat, a także zapisy kronikarskie oraz dokumenty historyczne. Należy również podkreślić, że Ślązacy zamieszkują także teren Republiki Czeskiej. Według najnowszych danych z 2021 r. ponad 30 000 obywateli i obywaterek Czech zadeklarowało narodowość śląską¹⁴.

Ślązacy nie posiadają odrębnego państwa i nie wykazują dążeń do własnej państwowości.

2. Rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma zostać unormowana

W aktualnej sytuacji społeczność Ślązaków pozostaje poza ochroną ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, która wpływa korzystnie na mniejszości w niej wymienione, dając im chociażby możliwość ubiegania

¹⁴ Český statistický úřad, *Obyvatelstvo podle vybraných národností a kombinací národností w: Sčítání lidu, domů a bytů 2021 v Česku*, <https://www.czso.cz/csu/scitani2021/narodnost> [dostęp: 13.03.2023].

się o dotacje na rzecz rozwoju własnej kultury czy też dofinansowanie edukacji dzieci i młodzieży w zakresie nauczania języka mniejszości oraz poznawania historii swojej społeczności (art. 17 i 18 ustawy). W obecnym stanie prawnym Ślązacy nie mogą korzystać z języka śląskiego w sytuacjach urzędowych. Ma to znaczenie szczególnie w sytuacjach, gdzie w danych gminach liczba Ślązaków wynosi 20% lub więcej całkowitej populacji, o czym mówi art. 9 ustawy. W oparciu o wyniki spisu powszechnego z 2011 r. taka sytuacja miałaby miejsce w miastach: Rybnik, Świętochłowice, Chorzów czy Katowice. Kolejną kwestią jest niemożność skorzystania z pisowni swoich imion i nazwisk po śląsku, potwierdzających tożsamość osób, należących do społeczności Ślązaków (art. 7 ustawy). Nie jest także możliwa nauka w języku naturalnym dla Ślązaków (języku śląskim), a także zdawanie matury z języka śląskiego. Jednak najpoważniejszym problemem, z jakim styka się społeczność Ślązaków to wieloaspektowa dyskryminacja, która zasadza się na stereotypach, mających swoje umocowanie w mitach, niewiedzy bądź fałszywych przesłankach na temat tożsamości śląskiej. Ślązacy z uwagi na wielokulturową genezę swojej tożsamości (opartej na syntezie procesu indukcji wewnątrz kulturowej z procesem przenikania się kultur ościennych) często byli i są atakowani na tle etnicznym zarówno przez osoby prywatne (wypowiedzi na różnych forach internetowych), instytucje (sprawa z 2017 r., kiedy to w jednej z placówek medycznych w Rudzie Śląskiej zakazano porozumiewania się w języku śląskim) czy podczas wydarzeń kulturalnych w Polsce (spalenie flagi górnośląskiej na Marszu Niepodległości w 2016 r.). Niszczono są także symbole egzystencji Ślązaków (dewastacja śląskich „witaczy” na granicy z Siemianowicami Śląskimi). W trakcie pandemii COVID-19 zjawisko szerzenia nienawiści ze względu na pochodzenie etniczne dało się wyraźnie zauważyć w fali negatywnych komentarzy oraz działań wobec wzrostu zakażeń, jaki miał miejsce na Śląsku. Ślązacy byli przedstawiani jako główni sprawcy wzrostu zakażeń, z uwagi na wzmożone niestosowanie się do norm sanitarnych. Owe komentarze częstokroć bazowały na krzywdzących stereotypach, przedstawiających Ślązaków jako niewykształconą i niezintegrowaną z Państwem Polskim społeczność. Efektem zmasowanego ataku trolli względem mniejszości było chociażby zniszczenie w 4 śląskich gminach na zachodnim Górnym Śląsku dwujęzycznych tablic wjazdowych (19 maja 2020 r.) i w Wilamowicach (21 maja 2020 r.). Ponadto media lokalne pisały o licznych przypadkach odmowy

dokonywania rezerwacji w obiektach turystycznych na terenie kraju dla osób pochodzących ze Śląska w obawie przed zarażeniem się koronawirusem. Zjawisko hejtu w trakcie pandemii w stosunku do Ślązaków zostało odnotowane w raporcie autorstwa Uniwersytetu Warszawskiego pt.: „Skutki pandemii wśród mniejszości i imigrantów. Raport nr 4 z badania przeprowadzonego podczas epidemii COVID-19 w 2020 r.”.

Wobec powyższych faktów należy powiedzieć, że stan faktyczny w dziedzinie, która ma zostać znowelizowana stoi w sprzeczności z fundamentalnymi zasadami przyjętymi przez Rzeczpospolitą Polską zarówno w prawie krajowym, jak i międzynarodowym. Dyskryminacja Ślązaków oraz związany z tym brak ochrony prawnej poprzez pozostawanie poza ramami ustawy, stoi w sprzeczności z art. 32 ust. 2 Konstytucji, art. 6 ust. 1 i 2 Konwencji ramowej Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych oraz art. 21 ust. 1 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

3. Różnice między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

W obowiązującym stanie prawnym mniejszość śląska nie jest ujmowana jako mniejszość etniczna. Z tego powodu jej przedstawiciele nie wchodzi w skład Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Projektowana ustawa zmierza do zmiany tego stanu. W ustawie z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 823) w art. 2 proponuje się dodanie do listy mniejszości etnicznych mniejszości śląskiej. W art. 24 ustawy proponuje się dodanie dwóch przedstawicieli mniejszości śląskiej do Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych.

Proponuje się, aby ustawa weszła w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

4. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne

Wejście w życie projektowanej ustawy wywoła pożądane skutki społeczne. Wpłyne ona bowiem na sytuację społeczną Ślązaków w Polsce. Uznanie ich kulturowej tożsamości wzmocni zaufanie do państwa oraz zwiększy poczucie odpowiedzialności za wspólnotę.

Projektowana ustawa nie będzie miała istotnego wpływu na rynkowe siły popytu i podaży. Można jednak spodziewać się, że wzrośnie popyt na niektóre usługi świadczone na terenach zamieszkałych przez Ślązaków. Mowa tu w szczególności o niektórych usługach edukacyjnych, głównie w kontekście tworzenia materiałów edukacyjnych na potrzeby rozwoju edukacji regionalnej wśród dzieci i młodzieży śląskojęzycznej.

Wejście w życie projektowanej ustawy przełoży się na wzrost wydatków z budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Mowa tu o wydatkach związanych z zapewnieniem realizacji uprawnień przysługujących przedstawicielom mniejszości etnicznych, w tym w szczególności – związanych z używaniem języka mniejszości. Szacowane koszty, jakie poniesie budżet państwa oraz budżety jednostek samorządu terytorialnego w związku z wejściem w życie projektowanej ustawy, wynoszą 100 mln złotych i zostaną sfinansowane z budżetu państwa w części 43.

5. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej albo oświadczenie, że przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej

Projektowana ustawa nie jest objęta prawem Unii Europejskiej. Przedmiot regulacji nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów dotyczących notyfikacji norm i aktów prawnych. Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji lub uzgodnienia.

6. Wpływ na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców

Wejście w życie projektowanej ustawy może w korzystny sposób wpłynąć na działalność małych i średnich przedsiębiorców na obszarach zamieszkiwanych przez Ślązaków. Dotyczy to sektorów gospodarki związanych z edukacją, głównie w kontekście tworzenia materiałów edukacyjnych na potrzeby rozwoju edukacji regionalnej wśród dzieci i młodzieży śląskojęzycznej.

7. Konsultacje społeczne

Projekt ustawy był przedmiotem konsultacji społecznych. Podczas nich uzyskał akceptację członkiń i członków organizacji społecznych działających na rzecz zachowania tożsamości śląskiej w ramach ogólnośląskiego zrzeszenia śląskich organizacji „Ślonsko Sztama”, a także przez środowisko artystyczne skupione na rozwoju kultury śląskiej. Konsultowany był także ze środowiskiem naukowców Uniwersytetu Śląskiego, zajmującymi się tematyką śląską.

8. Akty wykonawcze

Proponowany projekt ustawy nie wymaga wydania dodatkowych aktów wykonawczych.

9. Zgodność z Konstytucją RP

W ocenie wnioskodawcy proponowany projekt jest zgodny z Konstytucją RP.